Active ageing

jako výzva pro kulturu v ČR
Culture as an Opportunity for Active Ageing in the Czech Republic

29.–30. 9. 2016
Praha

MANIFEST

Ať žije umění

Přiblížení širšímu rámci kulturní participace seniorů

Evropská iniciativa Ať žije umění vznikla v roce 2014 s cílem zajistit a zvýšit účast starších lidí na kulturním dění a také podporovat pozitivní mezigenerační perspektivy.

Iniciativa Ať žije umění vydala tento manifest, který má sloužit jako nástroj k provedení změn. Manifest stanovuje cíle, jež by měly vést k vytvoření širšího rámce kulturní participace seniorů. Je určen členům Evropského parlamentu, tvůrcům politik členských zemí EU a evropským profesionálům z oblasti kultury a zdravotní péče. Vyzýváme v něm k celoevropskému úsilí, jež by vedlo k zavedení tohoto rámce v oblasti politik, praxe, výzkumu a odborné průpravy.

Chceme zde vyzdvihnout blahodárný vliv kultury a umění na duševní, tělesnou a sociální pohodu starších osob. Zdravé stárnutí patří dle Evropské komise k významným společenským výzvám současnosti. Stárnutí populace představuje zásadní výzvu v oblasti makroekonomiky a veřejných rozpočtů, stejně jako výzvu celospolečenskou; otázka zdravého stáří je zvláště problematická s ohledem na onemocnění a postižení související s vyšším věkem. Jak ukazují výzkumy, kulturní participace má na lidské zdraví značný pozitivní vliv, který působí synergicky v rovině individuální, skupinové i společenské.

Kreativní stárnutí hraje klíčovou roli ve zlepšování kvality života seniorů a jejich celkové spokojenosti. Zdůrazňujeme zde proto potřebu dostatečných veřejných investic do tvůrčích programů pro seniory, které jsou určené následujícím čtyřem cílovým skupinám:

1. Duševně či tělesně postiženým, kteří potřebují pomoc;
2. Znevýhodněným starším lidem, chudým či sociálně izolovaným nebo etnickým menšinám;
3. Starším lidem, kteří mají potřebu se umělecky a kulturně vzdělávat;
4. Mezigeneračním skupinám (skupinám starších a mladších osob).

Přínosy kulturní participace seniorů v souvislosti s jejich životní spokojeností bývají obecně zdravotními politikami a zdravotnictvím přehlíženy. Manifest proto předkládá následujících šest pravidel, jimiž by se budoucí politiky a iniciativy měly řídit.

Očekáváme, že v dlouhodobém horizontu budou mít z hlediska zdraví, životní spokojenosti a sociální inkluze starších lidí významný přínos.

1. Vyvinout společné úsilí. Podporovat spolupráci profesionálů z oblasti kultury a zdravotnictví při vytváření kreativních programů pro seniory.
2. Propojovat veřejnou a soukromou sféru. Uzavírat partnerství mezi veřejným a soukromým sektorem a společně vytvářet programy zaměřené na seniory.
3. Zapojit celou Evropu. Spolupracovat s politickými uskupeními, zájmovými skupinami, médii a občany z celé Evropy s cílem formovat nové politiky a iniciativy v oblasti kreativního stárnutí.
4. Modernizovat struktury a postupy. Přezkoumat stávající struktury a postupy a přizpůsobit je potřebám současnosti a dnešních seniorů.
5. Bojovat s ageismem. Zvýšit povědomí o tématu stárnutí a propagovat pozitivnější obraz seniorů ve společnosti.
6. Podporovat sdílení znalostí. Iniciovat vznik nových programů a podporovat ty stávající.

MINISTERSTVO KULTURY

nipos

1
VYVINOUT SPOLEČNÉ ÚSILÍ

Podporovat profesionály z oblasti kultury a zdravotnictví při spoluvytváření kreativních programů pro seniory.

Propojit různé skupiny partnerů (např. umělce, poskytovatele zdravotní péče, tvůrce politik, zástupce seniorských spolků ad.), a tak nalézt nové kreativní přístupy.

Spolupracovat s veřejnými institucemi (např. se školami, kulturními domy, knihovnami), aby bylo umění starším lidem dostupnější.

Vytvořit podnětné programy a politiky, které by finančně a v rámci zákona umožňovaly umělcům pracovat v oblasti zdravotní a sociální péče. Zajistit umělcům respektované profesní postavení.

Zřizovat společné ateliéry pro starší a mladší umělce.

2
PROPOJOVAT VEŘEJNOU A SOUKROMOU SFÉRU

Uzavírat partnerství mezi veřejným a soukromým sektorem a společně vytvářet programy pro seniory.

Poskytovat umělcům základní gerontologické vzdělání v rámci přípravy na práci se staršími lidmi.

Klíčovou úlohu ve vytváření kulturních programů pro seniory svěřit velkým kulturním institucím, ideálně jako součást jejich oficiálního poslání.

Představit a vyzdvihnout výhody kulturní participace seniorů v různých společenských oblastech.

Prostřednictvím spolupráce mezi všemi příslušnými odbory politiky, včetně těch nekonvenčních (např. oblastí mobility) vytvářet podmínky, které by byly nakloněny vztahu seniorů a umění.

3
ZAPOJIT CELOU EVROPU

Spolupracovat s politickými uskupeními, zájmovými skupinami, médii a občany z celé Evropy s cílem vytvořit nové politiky a iniciativy v oblasti kreativního stárnutí.

Vytvořit společný evropský rámec pro kulturní participaci seniorů a zajistit jednotné zastoupení. Dát prostor názorům seniorů v politických otázkách a při veřejných akcích.

Rozvíjet společné (lokální, národní, evropské) vládní strategie podporující politiku kreativního stárnutí. Přizvat seniory jako partnery do diskuse.

Zahájit mezigenerační programy. Oslovit seniory na sociálních sítích a povzbudit je k účasti na kulturním a uměleckém dění.

Založit databázi pro mezinárodní vědecký výzkum, který by sledoval dopady a přínosy kulturní participace v otázce duševní pohody seniorů. Sdílet výsledky na evropské úrovni.

4
MODERNIZOVAT STRUKTURY A POSTUPY

Přezkoumat stávající struktury a postupy a přizpůsobit je potřebám současnosti a dnešních seniorů.

Hledat nové možnosti financování. Propojit různorodé přidružené cíle z různých oblastí politik za účelem společného financování kreativních programů pro seniory.

Přezkoumat současný systém analyzování cílů programů a projektů. Zaměřit se více na jejich obsahovou stránku namísto upřednostnění stránky administrativní a finanční.

Zajistit granty na výzkumy zaměřující se na vztahy mezi kulturou a seniory. Cílem je získat poznatky

pro rozvoj příslušných programů a politik a podpořit mezinárodní a multidisciplinární spolupráci.

Angažovat kvalifikované profesionální umělce za účelem zajištění kvalitních programů a zvýšit tak kulturní participaci seniorů. Hledat nové způsoby, jak ohodnotit samotný proces tvorby a nezaměřovat se pouze na výsledky.

5
BOJOVAT S AGEISMEM

Zvýšit povědomí o tématu stárnutí a propagovat pozitivnější obraz seniorů ve společnosti.

Potírat diskriminaci starších lidí prostřednictvím národních a celoevropských kampaní proti ageismu. Prezentovat seniory jako dynamickou skupinu, která je nedílnou součástí společnosti a která se podílí na jejím fungování.

Dát starším lidem prostor, aby mohly obhájit své potřeby a svobodně rozhodovat o svém životě.

Představovat příklady úspěšné kulturní participace seniorů na evropských konferencích a seminářích, které se věnují jak zdravotní a sociální péči, tak umění a kultuře.

Přesvědčit umělce, kteří chtějí pracovat se staršími lidmi, aby se zbavili svých případných předsudků a negativních očekávání. Místo toho poukázat na slibný umělecký potenciál této nové cílové skupiny.

6
PODPOROVAT SDÍLENÍ ZNALOSTÍ

Iniciovat vznik nových programů a podporovat ty stávající.

Rozpoznat skrytý potenciál. Zajímavé podněty se objevují mezi vznikajícími inovativními projekty (tzv. startupy). Proto je jim třeba věnovat pozornost, aby se mohly plně rozvinout.

Uchovávat v budoucnu využitelné znalosti a ověřené metody a zároveň podporovat rozvoj adaptabilních a přenositelných programů.

Vybídnout ministerstva zdravotnictví a kultury ke vzájemné spolupráci na vytváření svých politik.

Zařadit téma umění v oblasti zdravotní a sociální péče do osnov uměleckých škol. Vytvářet vzdělávací programy pro sociální pracovníky a pečovatele, které by vycházely z již existujících úspěšných programů. Podporovat evropskou spolupráci vedoucí k budoucímu rozvoji.

LONG LIVE ARTS MANIFESTO

Towards a broader framework for cultural participation by older people

The European initiative Long Live Arts was founded in 2014 to ensure and enhance cultural participation by older people and to stimulate a positive intergenerational perspective.

Long Live Arts has published this Manifesto as a tool for change. It sets objectives for the creation of a broader framework for cultural participation by older people. The Manifesto is targeted at Members of the European Parliament, policymakers from EU Member States and European culture and health care professionals. We propose a European-wide effort to establish this framework within the domains of policy, practice, research and training.

We want to underline the beneficial impact of arts and culture on the mental, physical and social wellbeing of older people. The European Commission defines healthy ageing as a grand societal challenge. The increasing ageing population indeed poses major macro-economic, budgetary and societal challenges; health in old age being a particularly difficult issue, regarding age-related diseases and disabilities. Research shows that cultural participation is a powerful, positive influence on health that works synergistically on individual, communal and societal levels.

Creative ageing is key to improve the quality of life of older people and their overall wellbeing. We urge the need for solid public investments in creative ageing programmes, directed at the following four target groups:

1. People in need of (mental and/or physical) care;
2. Older people in vulnerable situations (poverty/social isolation) or from ethnic minorities;
3. Older people with a learning need in the field of arts and culture;
4. Older people and younger people combined: intergenerational groups.

The benefits of cultural participation related to older people's wellbeing continue to be generally overlooked in health policy and service provision. The Manifesto presents six principles for future policies and initiatives.

In the long term, this is expected to have significant payoff from the perspectives of health, wellbeing and social inclusion.

1. Create joint energy. Encourage culture and health care professionals to co-create creative ageing programmes.
2. Connect public and private domains. Join forces with public-private partnerships and co-produce cultural programming for older people.
3. Involve Europe. Cooperate with platforms, pressure groups, media and citizens from all over Europe to form new creative ageing policies and initiatives.
4. Update structures and procedures. Review existing structures and procedures and attune them to the needs of this day and age.
5. Fight ageism. Raise awareness of ageing and promote a more positive image of older people.
6. Support knowledge exchange. Initiate new programmes and facilitate existing ones.

1
CREATE JOINT ENERGY

Encourage culture and health care professionals to co-create creative ageing programmes.

Assemble a diverse group of partners (e.g. artists, health care providers, policymakers, representatives of associations for older people) in search of creative approaches.

Cooperate with public institutions (e.g. schools, community centres, libraries) to bring the arts closer to older people.

Create stimulating programmes and policies that (legally/ financially) enable artists to work in (health) care institutions. Provide artists with an acknowledged professional status.

Set up collective studios for older and younger artists.

2
CONNECT PUBLIC AND PRIVATE DOMAINS

Join forces with public-private partnerships and co-produce cultural programming for older people.

Provide artists with basic gerontological education in preparation for their work with older people.

Let major art institutions take the lead in producing cultural programmes for older people, preferably as an integral part of their public mission.

Show and underline the benefits of cultural participation by older people in different domains of society.

Work towards age- and artsfriendly environments, through collaboration between all imaginable policy departments, including unconventional ones (e.g. mobility).

3
INVOLVE EUROPE

Cooperate with platforms, pressure groups, media and citizens from all over Europe to form new creative ageing policies and initiatives.

Create a common European framework for cultural participation by older people, ensuring a unified representation. Use older people's voices in campaigns and public events.

Develop joint (local/national/ European) governmental strategies for creative ageing policies. Involve older people and let them act as a sounding board.

Launch intergenerational programmes. Address the immediate social networks of older people and encourage them to participate in arts and culture.

Set up an international scientific research database to record the effects and benefits of cultural participation on the wellbeing of older people. Share the results at European level.

4
UPDATE STRUCTURES AND PROCEDURES

Review existing structures and procedures and attune them to the needs of this day and age.

Explore innovative ways for funding. Align the various subsidiary objectives of different policy departments, to get creative ageing programmes co-financed by several departments.

Review the current system for analysing targets of programmes and projects. Shift the focus from administration and finance, towards a discussion about content.

Set up grants for research on arts and culture related to older people, in order to develop

knowledgebased programmes and policies, and to promote international and multidisciplinary collaborations.

Engage competent, professional artists to ensure the quality of programmes and to enhance cultural participation by older people. Explore new ways to appreciate the artistic process in itself, instead of merely focusing on results.

5

FIGHT AGEISM

Raise awareness of ageing and promote a more positive image of older people.

Tackle discrimination of older people, by setting up national and European campaigns against ageism. Promote older people as a dynamic group, that participates in and contributes to society.

Empower older people to advocate their needs and to take control of their life.

Present best practices of cultural participation by older people at European conferences and seminars on both (health) care and arts and culture.

Convince artists who intend to work with older people to discard ageist attitudes and negative assumptions. Instead, point out the promising artistic potential of this new target group.

6

SUPPORT KNOWLEDGE EXCHANGE

Initiate new programmes and facilitate existing ones.

Identify potential: interesting initiatives originate from startups and should be acknowledged in order to blossom.

Preserve knowledge and proven methods for future use and encourage the development of adaptive/transferable programmes.

Involve the Department of Health and the Department of Culture in each other's policy development.

Make arts in (health) care settings part of the curriculum of art schools. Develop training programmes for social work and health care, built on successful existing programmes. Stimulate European cooperation for future development.